

5. mai 2012

Til Utenriksdepartementet
Fra Buskerud Nei til EU

Høringsuttalelse til NOU 2012:2 Norges avtaler med EU

1. Kommentar til EØS-avtalen.
2. Kommentar til Europautredningens delkapitel 9.1 Energi.

1. Kommentar til EØS-avtalen:

EØS-avtalen hindrer åpenhet og folkestyre

Buskerud Nei til EU har i mer enn atten år påpekt de negative følgende av EØS-avtalen og krevd at EØS-avtalen må erstattes av en handelsavtale med EU, for at våre folkevalgte organer skal bedre sine muligheter til å føre en politikk etter krav fra flertallet i folket og etter prinsipper om folkestyre.

Det er en umulighet å styre landet etter folkeviljen så lenge EØS-avtalen ligger som en klam hånd over oss. Etter 18 år har innholdet av den dynamiske EØS-avtalen vokst kraftig. Det er en helt annen og mer omfattende EØS-avtale vi har i dag enn den fra 1994. Mange nye saksområder er kommet til ettersom EU har utviklet seg og konsolidert sin markedsliberalistiske politikk. Norske lokalsamfunn får merke de negative konsekvensene og innbyggerne føler seg maktesløse.

EØS-avtalen har fratatt oss viktige politiske virkemiddel og krever konkurranseutsetting og privatisering på nær sagt alle områder. Liberalisering av tjenester skaper en uakseptabel situasjon på alle områder i arbeidslivet, til glede for NHO og til fortvilelse for de faglige organisasjonene. Norge er fratatt den nasjonale retten til å bruke våre rike naturressurser til å utvikle landet og sikre bosetting i distriktene.

Ofte ser vi at departement, regjering og storting ikke tar egne initiativ, men avventer EU's mening om ulike saker. På den annen side får Stortinget seg forelagt en rekke bestemmelser (direktiver med mer) som uten debatt blir vedtatt. Mange av oss har Gro Harlem Brundtlands rundskriv fra 13 juni 1988 i tankene – hennes ønske om harmonisering av norske lover og forskrifter til EFs regelverk. Vi husker også at Stortinget den 28 mars 1995 behandlet prinsipp-spørsmålet om å flytte lovgivningsmyndighet til Bryssel. Den dagen fikk regjeringen fullmakt av Stortinget til å innføre direktiver som forskrift i stedet for som lov. Byråkrater i departementene vedtar nye lover uten at Stortinget verken vet hva som foregår eller behandler de nye lovene. EØS-avtalen ligger faktisk som en klam hånd over vårt politiske liv og dermed svekker den vårt folkestyre.

2. Kommentar til Europautredningens delkapitel 9.1 Energi:

Europautredningen

En kommentar til avsnittet 9.1

Energi

Norge er en energipolitisk stormakt i Europa, med store nasjonale interesser i olje, gass og vannkraft. Det er derfor ingen grunn til at Norge skal oppføre seg som en bananrepublikk i energipolitisk sammenheng.

Da EØS-avtalen ble vedtatt i 1992 ble det påstått fra regjeringen at energi ikke var en del av avtalen. Fra motstandernes side ble det påpekt at også energipolitikken vil bli rammet av EUs konkurranseregler og de fire friheter, fri flyt av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft.

I 1990 vedtok regjering og storting energiloven, som ble verdens mest markedsliberalistiske energilovgivning. Det viser at sterke krefter i det norske politiske liv, har makt til å gjennomføre slike tiltak i strid med interessene til folk flest. Det er et samspill mellom kapitalkreftene her hjemme og imperiebyggerne i Brussel. Arbeiderpartiet, Høyre og NHO og i de fleste tilfeller LO, må ta hovedansvaret for den negative utviklingen som tar ut viktige samfunnsoppgaver fra de folkevalgte organer, over til såkalt markedsstyring. Senterpartiets daværende energiminister, Eivind Reiten, var en av ideologene bak energiloven, noe som stiller Senterpartiet i et dårlig lys. Vi kan konstatere at stortingspartienes energipolitikk i all hovedsak er gjennomført innenfor rammen av EUs markedsliberalistiske energipolitikk.

Det står ingenting om energi eller energiforsyning i Roma-traktaten. Energisektoren var også utelatt da planene for det indre markedet (EØS) ble lansert i 1985. På det tidspunkt hvor Norge gjennomførte sin energilov i 1990, var det drøftinger på gang om EUs energipolitikk, men ingen beslutninger var fattet. Den norske loven ble derfor et forbilde og inspirasjon for markedsliberalistene i Brussel. Utredningen har derfor rett i at EØS-avtalen ikke medførte problemer for norsk energipolitikk og at det ikke var behov for å reservere seg mot EUs rettsakter på dette område.

Fra 1992 og fram til i dag har en rekke av EUs direktiver og forordninger fått betydning for norsk energipolitikk. Det var konsesjonsdirektivet fra 1994, elektrisitetsmarkedsdirektivet fra 1996 og gassmarkedsdirektivet fra 1998. EUs politikk på området har senere blitt utviklet og presisert gjennom en lang rekke hvit- og grønnbøker, samt strategidokumenter. Det var først i Liboa-traktaten at EU fikk traktatfestet en felles energipolitikk.

Det er interessekonflikter mellom Norge som energileverandør og EU-statene som er store kjøpere av energi. Det er tydeligvis ikke en utfordring, verken for Norge eller EU, på grunn av den norske tilpasningen til EUs markedsliberalisme. I et energidokument fra EU blir forholdet til Norge nevnt i en bisetning, mens det er flere sider om EUs forhold til Russland, Midtøsten, Vest-Asia og Nord-Afrika, når det gjelder energileveranser. EU tar Norges velvilje som en selvfølgelighet. Det er i dette tilfelle naturlig å erklære Norges energipolitisk forhold til EU som en husmannskontrakt.

Energileveranser, spesielt olje og gass, er vesentlig i en stormaktspolitikk. Russland lar seg ikke diktere av EU, eller Ukraina. Det gjorde heller ikke Libya, fram til USA og EU fjernet Gaddafi og hans regime og fikk satt inn noe som virker som et mer vennlig regime. Sarkozy har allerede en avtale om at en tredjedel av olje og gassproduksjonen i Libya skal leveres til Frankrike. Tilfellet Libya viser at EU, som USA, bruker sin

militærmakt for å oppnå politiske fordeler og i dette tilfelle sikre leveranser av billig energi. I historisk og politisk sammenheng kaller vi dette for imperialismen.

Utredningen bagatelliserer at EU har lagt press på Norge for å øke produksjon av gass, for å gjøre EU mindre avhengig av russisk gass. Det er heller ingen tvil om at EU har lagt press på Norge med krav om likebehandling og brukt EUs konkurranserett. Utredningen hevder at Norge ikke er pålagt ordninger som vi ikke kan leve godt med. Gassdirektivet og hjemfallsretten er de største sakene som viser at dette ikke er riktig.

Fra midten av 1990-tallet har Norge fått seg påtvunget en rekke rettsakter, tildeling av konsesjoner i petroleumssektoren, markedet for salg av gass og elektrisk kraft. Energiområdet har vokst og blitt betydningsfullt i EU/EØS-sammenheng. EUs energipolitikk påvirker både rettslig og faktisk norsk energipolitikk. Utredningen innrømmer at i dag setter EU en del klare rammer, både direkte og indirekte, som styrer norsk energipolitikk, både olje og gass, men også kraftforsyningen. Det gjelder ressursforvaltning, konsesjonspolitikk, offentlig regulering, eierskap, styring, selskapsstruktur, organisering, markedsregulering og deregulering.

EUs markedsliberalistiske politikk er ikke bare en utfordring for norsk politisk tradisjon, men en kollisjon med vårt folkestyre og sterk offentlig styring med energisektoren. Utviklingen i Norge har vært offentlige selskaper og sterke reguleringer som skulle sikre nasjonale mål om sysselsetting og verdiskapning. De private kreftene i vårt land som vil tjene store penger på energiliberalisering, har så langt alliert seg med Brussel og fått gjennomført sine ønsker i strid med interessene til det store flertall. Folkestyret har også her tapt for kapitalinteressenes markedsstyring.

Konsesjonsreglene som favoriserte norske selskaper er avskaffet. Det samme gjelder statlig styring av gassalget gjennom Gassforhandlings-utvalget. Utredningen skal ha oss til å tro at EØS-avtalen har gitt oss et bedre hjemfallsregime. Utvalget kaller dette politiske forfallet for sektormodning, markedsutvikling, utbygging av infrastruktur og generelle internasjonale liberale økonomiske trender. En kan si det som Høyres Per Kristian Foss: Jeg er for EU-medlemskap, for da blir det lettere å føre Høyrepolitikk.

Utredningen påstår videre at EØS tilknytningen ikke nødvendigvis rammer det nasjonale handlingsrom og nasjonale interesser i energipolitikken i vesentlig grad. Det påpekes at staten fortsatt kan oppnå mange av de mål de hadde før EØS-avtalen, selv om politikken i en del tilfeller må utøves på en annen måte. Det er grunn til å tro at utvalget henviser til at vi blir spart for lange debatter og håpløse vedtak, når mer og mer kommer som politisk diktat på faksmaskinen fra Brussel.

På alle politiske områder kan ikke norske lover og forskrifter være i strid med EUs rettsakter. EU har i økende grad presisert de generelle rammene i enkelte rettsakter, det vil si direktiver og forordninger, noe som også gjelder petroleumsvirksomheten. Det prinsippet er det lite fokus på, sjøl om det har stor betydning i den norske kampen mot ulike direktiver. Eksempler er tjenstedirektivet i forhold til alle typer offentlige eller private tjenester, helsedirektivene, postdirektivene, de såkalte vikarbyrå- direktivene og en rekke andre.

Fra begynnelsen på 1990-tallet var Statoil, statens eget oljeselskap, en vesentlig del av den nasjonale oljepolitikken. Statoil ble etablert etter et enstemmig vedtak i Stortinget. Fram til den trettede konsesjonsrunden i 1991 var statens andel på minst femti prosent i alle felt på den norske kontinentsokkelen. Det som utredningen kaller åpenbar forskjells-behandling mellom norske og utenlandske selskaper, var avvirket ved EØS-avtalens inngåelse. Derfor kunne stortingsproposisjon nummer 100, 1991-92, fastslå at når det gjelder praksis på området er det ikke reist noen problemer i forhold til EØS-avtalen.

Det var ikke nødvendig med omfattende endringer i norsk lovverk om petroleumsvirksomheten, noe som hang sammen med de store endringene som ble gjennomført i konsesjonsregime på begynnelsen av 1990-tallet. Det såkalte bæringsprisnippet ble opphevet i 1992, og i forbindelse med statsbudsjettet for 1993 foreslo regjeringen å oppheve både glideskalaen og regelen om minst femti prosent statsdeltakelse i alle nye felt. Utredningen hevder at dette var et resultat av modningen av sokkelen og endrede internasjonale markedsforhold, noe som passet godt med tilpasningen til EU som var under utvikling.

Petroleumsloven hadde bestemmelser om at den norske oljepolitikken skulle styres til det beste for det norske samfunnet. En slik grunnleggende bestemmelse kunne ikke harmoniseres med EUs frikonkurranselovgivning og de mest effektive styringsmidlene ble fjernet på grunn av tilpasning til EØS-avtalen.

Det er anslått store tap da regjeringen godtok gassmarkedsdirektivet og la ned gassforhandlingsutvalget. Det førte til tap for Norge på om lag ni milliarder kroner pr. år. Norge har investert enormt i rørledninger og annet utstyr i en langvarig forpliktende gassforsyning til EU, noe som ikke dempet EUs grådighet i deres krav til rettsakter som svekket Norge interesser i gassforsyningen.

I 1996 fortok ESA, på vegne av kommisjonen, en razzia mot Statoil, Hydro og Saga Petroleum, basert på gassforhandlingsutvalgets angivelige overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53. Beskyldningene var ulovlig prissamarbeid og andre former for kartellsamarbeid. EU påsto at de norske selskapene førte til markedsødeleggende effektiver i EU. ESA fortsatt sin kamp mot norsk styring av petroleumsvirksomheten, noe som førte til at GFU-ordningen ble nedlagt. Et av mange eksempler på at viktige deler av norsk politikk styres fra Brussel, ofte gjennom ESA, overvåkingsorganet som i hovedsak er bemannet og betalt av norske myndigheter.

De tre andre store gasseksportørene til EU, Algerie, Libya og Russland, har også sterk statlig styring med gassalget. Disse landene er ikke en del av EU eller EØS-avtalen og har derfor i stor grad videreført den nasjonale kontrollen med eksportleddet. Utredningen kaller den norske tilpasningen for en endret strategi fra konflikt til samarbeid og innovativ tilpasning.

Utredningen påstår at monopoler ofte fører til høyere priser og mindre fleksibilitet for de som skal bruke gassen. Fra slutten av 1980-tallet ble den europeiske gassektoren et sentral mål for EU-kommisjonens krav om liberalisering og økt konkurranse. Søkelyset ble særlig rettet mot offentlig kontroll av import og eksport av naturgass. Gassmarkedsdirektivet fra 1998, det neste fra 2003 og det siste fra 2009, viser EUs strategi med gradvis gjennomføring av sin politikk, i dette tilfelle markedsstyring av gassen.

Det er en kjensgjerning at Norge har gjort tosidige avtaler om leveranser av gass til enkelte EU-stater, som Storbritannia, Tyskland, Nederland og Polen. Norge selger ikke gass til EU som sådan, men til energiselskapene i de respektive landene. Sist så vi bilder på TV fra Downing Street 10, hvor statsminister David Cameron var vert for avtale om gassleveranser mellom Statoil og et britisk selskap. Det var ingen representasjon fra EU med på denne kontraktsundertegnelsen. Et flertall i Norge har ved to anledninger sagt nei til norsk deltakelse i og tilpasning til EU. Det må derfor være en vesentlig strategi for den norske regjering å gjøre avtaler med de enkelte europeiske statene, ikke med markedsliberalistene og maktmenneskene i Brussel.

Da EØS-avtalen ble framforhandlet i 1990 - 91 ble ikke hjemfallsretten gjort til noe forhandlingstema. De norske forhandlerne ville ikke sette spørsmålet på spissen, med risiko for å skape et problem. Regjeringen påsto at hjemfallsretten kunne forsette og ikke var i strid med reglene i EØS-avtalen. I proposisjonen til stortinget i 1992 ble det understreket at EØS-avtalen ikke på noen måte berørte avtalepartenes regler om eiendomsretten. Dette ble møtt med stor skepsis fra flere jurister og innen kraftbransjen. I 2002 kom ESA

med en påstand om at hjemfallsretten var i strid med EØS-avtalen. Problemet var forskjellsbehandling av private og offentlige eiere.

Det ble starten på en lang prosess, med en rekke utredninger av mulige alternativer. I 2004 avga et utvalg en splittet innstilling, som ikke gjorde saken lettere. I 2005 gikk de rød-grønne partiene til valg på at hjemfallsretten skulle bevares. ESA svarte med å stevne Norge for EFTA-domstolen for traktatbrudd. I 2007 falt avgjørelsen, de norske reglene var i strid med EU-retten. Etter en del fram og tilbake tok norske myndigheter avgjørelsen til følge og kom til fram til ordninger som begge parter kunne leve med inntil videre.

Utredningen hevder at dette viser at myndighetene har store muligheter til å finne gode løsninger innenfor EØS-avtalen rettslige rammer. Den skal ha oss til å tro at EFTA-domstolen har styrket prinsippet om offentlige eierskap til vannkraftressursene i Norge. EUs strategi med stadig mer konkurranseutsetting og om nødvendig mer privatisering, vil utvilsomt føre til at hjemfallssaken ikke er ferdigbehandlet.

Også i 1972 var spørsmålet om industrikraft et vesentlig tema. Allerede på dette tidspunkt var det klart at de norske subsidiene av kraft til industrien var i strid med EUs konkurranseregler, sjøl om EF på dette tidspunktet ikke hadde noen felles energipolitikk. Etableringen av nye kraftregimer for den kraftkrevende industrien har pågått i flere år og er ennå et tragisk eksempel på unnfalldenheten fra norske myndigheter. Tilpasning til EUs markedsliberalisme går som vanlig foran sysselsetting og verdiskapning.

EU har også et direktiv om energiskatter, som påvirker norske forhold på grunn av EØS-avtalen. ESA har ved et par anledninger stevnet Norge for statsstøtte til industrien, på grunn av fritak fra el-avgift. Avgjørelsen førte til at industrien måtte etterbetale det som av domstolen ble vurdert som ulovlig støtte.

Tidligere var kraftselskapene underlagt folkevalgt styring. I Drammen behandlet bystyret regnskap, budsjett og fastsettelse av strømprisene for Drammen Energi. Det var den gang vi hadde folkestyre lokalt og nasjonalt. I dag er de offentlige kraftselskapene blitt aksjeselskaper, med innslag av utenlandsk eierskap. Strømprisen har blitt mangedoblet, stadig flere skal tjene på vårt strømforbruk, ikke minst de som megler strøm og spekulerer i denne varen som alle er avhengig av, spesielt med tanke på norske klimaforhold.

Det er ingen tvil om at EU-tilpasningen og EØS-avtalen har ført til mye verre forhold, både for våre folkevalgte og ikke minst forbrukerne i husstander og næringsliv. Utredningen presenterer den nye virkeligheten som noe unngåelig og at det bare er ett alternativ til EØS-avtalen, nemlig full deltakelse i EU.

For styret i Buskerud Nei til EU
Carl-Fredrik Hansen, fylkesleder